

Пояснювальна записка

В сучасних умовах першочергової значущості в процесі естетичного виховання особистості набувають візуальні види мистецтва, до яких належить і образотворче мистецтво.

Серед інших видів мистецтва образотворче мистецтво справляє на людину чи не найефективнішу дію, бо завдяки своїй універсальності плідно розвиває її емоційно-чуттєву сферу, поглиблює знання, формує загальну та естетичну культуру.

Певною мірою впливаючи на внутрішній світ дитини, образотворче мистецтво залучає її до людських емоцій, виховує здатність орієнтуватися у навколишньому житті, пробуджує сприйнятливність до прекрасного, стимулює розвиток образного мислення, асоціативної пам'яті, художньої уяви. Стаючи зв'язком для ідей та почуттів, спільною мовою для різних видів мистецтв, воно олюднює інші сфери пізнання дитини, збагачує її духовне життя.

Програма художнього гуртка «Палітра» враховує традиції та сучасні тенденції розвитку національної та зарубіжної образотворчої культури. Ґрунтується на ідеях цілісного естетичного розвитку особистості на основі розуміння художнього та культурного образу світу.

Метою гуртка є виявлення і подальший розвиток творчих здібностей учнів художнього гуртка «Палітра», сприяння розвитку творчого потенціалу кожної дитини для формування в неї морально-особистісних якостей, естетичного виховання, високої комунікативної культури, залучення до цінностей світової художньої культури, подальшої профорієнтації.

Завдання:

- Формувати спеціальні знання з предметів (основи живопису, основних законів композиції, основних законів перспективи, елементарних основ дизайну)
- Напрацьовувати технічні знання, вміння та навички, необхідні для творчих процесів в декоративно-прикладній творчості
- Формувати художній смак, здібність бачити, відчувати красу та гармонію, вміння естетично оцінювати
- Розвивати художні здібності реалізовувати себе в творчій діяльності, розширювати уявлення про оточуючий світ
- Залучати дітей до загальнолюдських цінностей, національної культури
- Формувати високу комунікативну культуру, увагу до людей, толерантність
- Розвивати творчий потенціал, його пізнавально-творчу активність
- Розширювати асоціативні можливості мислення, творче мислення і творчі здібності
- Розвивати вміння аналізувати витвір мистецтва, давати оцінку своїй роботі
- Удосконалюватись в роботі з нетрадиційними матеріалами
- Вміти надавати об'єм мовою живопису
- Мати навички виконання ескізних замальовок та перевтілювати їх в об'ємні композиції.

Навчання в художньому гуртку проходить в два етапи:

1 етап (початковий рівень). Однорічне навчання з 5-6 років, мета якого – розвиток та розкриття особистості дитини, опанування навичок роботи пензлями, фарбами. Програма початкового рівня базується на двох дисциплінах ліплення та малювання, підтеми яких керівник в залежності від потреби поєднує на заняттях протягом року. З учнями початкового рівня заняття проводяться двічі на тиждень по 1 або по 2 години.

2 етап (основний рівень). Трьохрічне навчання з 6 до 10 років, мета якого – розвиток особистості через освоєння основ композиційної культури. Учні опановують академічні дисципліни: малюнок, живопис, композицію та основи дизайну. З учнями основного рівня заняття проводяться двічі на тиждень по 2 години .

Конструктивні художні уміння молодших школярів формуються завдяки ігровим формам організації художньої праці, на основі сюжетного розгортання змісту. Ігрова форма організації занять з художньої праці є оптимальною у складі невеликих творчих груп учнів. Керівник забезпечує школярам педагогічну ситуацію вільного вибору художньо-трудова завдань відповідно до їхніх вікових, психофізіологічних можливостей і потреб у формотворенні і декоруванні.

Програму розроблено за такими напрямками художньо-естетичного розвитку учнів:

1.Когнітивно-праксіологічний (пізнавально-діяльнісний):

- систематизація та послідовне поглиблення знань та уявлень учнів у галузі образотворчого мистецтва;
- формування та вдосконалення практичних умінь та навичок у різних видах творчої діяльності;
- розвиток спостережливості, зорової пам'яті, просторових уявлень, колірної зору, композиційних навичок.

2.Перцептивно-аксіологічний(сприймання та оцінювання):

- формування естетичного досвіду, навичок сприймання та оцінної діяльності;
- розвиток образного мислення, художньої уяви, творчої активності, естетичного ставлення до явищ мистецтва та дійсності;
- розвиток сприйнятливості та емоційної чутливості.

3.Креативний(художньо-творчий):

- формування творчих здібностей та прагнення до творчої самореалізації;
- формування особистісної цілісності та духовності;
- розвиток естетичних почуттів, смаків, оцінок, потреб;
- формування естетичної культури особистості.

Програма є орієнтовною, а тому керівник може вносити до її змісту зміни та доповнення, враховуючи умови. Кількість годин та їхній розподіл за темами програми теж є орієнтовними. Керівник може сам визначити доцільність такого розподілу і вносити до програми відповідні корективи.

Навчально-тематичний план

початковий рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
СНОВНИЙ РІВЕНЬ, ПЕРШИЙ РІК НАВЧАННЯ

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
	МАЛЮНОК			
1.	Ознайомлення з образотворчим мистецтвом	4	-	4
2.	Матеріали та обладнання для ліплення. Техніка безпеки.	2	-	2
3.	Малювання диво-ліній	2	6	8
4.	Знайомство з фарбами. Вивчення кольорів	2	8	10
5.	Поняття ритму, симетрії.	4	4	8
6.	Малювання предметів "Дарі осені"	2	8	10
7.	Малювання пейзажу	2	8	10
8.	Сюжетне малювання	2	8	10
9.	Декоративне малювання	2	8	10
10.	Малювання будівель	4	4	8
11.	Підсумкове заняття	2	-	2
	Всього	28	54	72

ЗМІСТ РОБОТИ

1. Ознайомлення з образотворчим мистецтвом. 4 години

Заняття-знайомство. Зміст, мета і завдання образотворчого мистецтва у педагогічному процесі гуртка. Організація навчального процесу. Види образотворчого мистецтва. Розгляд зразків живопису, графіки, скульптури, творів декоративно-прикладного мистецтва.

2. Матеріали та обладнання для малювання. Техніка безпеки. 2 години

Папір, його характеристика і вибір, основні правила підготовки паперу до роботи акварельною фарбою. Матеріали, необхідні для малювання. Олівці для малювання: олівці графітні, вугілля, сангіна, пастель та ін. Гумка для витирання Фломастери, кулькова ручка. Вимоги до фарб, пензлів, олівців. Правила техніки безпеки.

3. Малювання диво-ліній 6 годин

Образотворчі засоби малюнка: крапка, штрих, лінія (ламані, хвилясті, комбіновані), тон, колір. Тушування поверхні. Штрихування поверхні.

Лінії рівні, прямі – добрі; спокійні, хвилясті – схвильовані, лагідні; ламані – сердиті.
 Тематика: стовпчики, парканчики, доріжки, сонечко.

4. Знайомство з фарбами. Вивчення кольорів 10 годин

Основні характеристики і властивості кольору. Знайомство з основними кольорами спектру, відтворення похідних кольорів, властивості додаткових кольорів. Теплі та холодні кольори. Одержання похідних кольорів за допомогою гуашевих фарб на палітрі. Одержання темних та світлих відтінків кольорів на палітрі(додавання чорного та білого кольору) Прийоми малювання фарбами

Гра з фарбами на палітрі: « Намалюймо нотки».

Тематика: веселка, чарівні квіти.

5. Поняття ритму, симетрії 8 годин

Композиційні правила, прийоми і засоби. Поняття ритму. Ритм в природі. Ознайомлення з ритмами в будові природних форм. Поняття симетрії. Орнамент як ритмічна організація зображення способом повторення та чергування.

Практична робота. Створення узору до декоративного розпису серветки, рушничка та ін.

6. Малювання предметів. 10 годин

Спостереження за природними формами. Організація площинності малюнку. Схожість та відмінність типових площинних і просторових форм (коло-куля, квадрат-куб).Виконання малюнків в різних техніках.

Практична робота. Зображення овочів, фруктів, малювання рослин.

7. Малювання пейзажу. 10 годин

Сприймання й порівняння різних мистецьких творів(живопис, художнє фото, поезія), що відображають пори року. Передавання емоційного стану, відповідно природньому явищу засобами живопису. Самостійне нанесення мазків на блакитний, синій фон. Кольоросполучення. Ритм мазків.

Практична робота. Зображення пейзажу гуашевими або акварельними фарбами.

8. Сюжетне малювання. 10 годин

Знайомство з народним мистецтвом. Колір як засіб передавання настрою літературного твору. Ознайомлення зі змістом (казки, оповідання та ін.), цитування фрагментів з творів та перегляд наочного матеріалу до неї (книжкові ілюстрації, репродукції картин та ін.) Практична робота. Творчі роботи за мотивами казок «Котик та півник», «Колосок», « Курочка Ряба» та ін.

9. Декоративне малювання. 12 годин

Знайомство з творами народних майстрів. Ознайомлення, сприймання та оцінення зразків народних глиняних іграшок та виробів з кераміки.

Практична робота. Малювання птахів, звірів, геометричних фігур. Створення орнаменту для декоративного розпису тарілки, глечика та ін.

10. Малювання будівель.

8 годин

Ознайомлення з прикладами будівель народної архітектури(хати, млини, вітряки). Особливості зображення предметів у відкритому просторі(перспективні зміни у зображеннях).

Практична робота. Зображення нескладних будівель «Хатинка для зайчика», «А у полі млин стоїть».

11. Підсумкове заняття.. Виставка робіт „Наш дитячий вернісаж” 2 години

Навчально-тематичний план Початковий рівень, перший рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
ЛІПЛЕННЯ				
1.	Матеріали та обладнання для ліплення. Техніка безпеки.	2	-	2
2.	Прийоми ліплення	2	2	4
3.	Створення предметів простої форми	6	2	8
4.	Композиція "Дарн осені"	3	1	4
5.	Геометричні фігури	4	4	8
6.	Ліплення птахів та тварин	2	6	8
7.	Створення об'ємних зображень (рельєфів, барельєфів на пластиліні).	2	6	8
8.	Створення виробів за мотивами народної кераміки (косівської, опішнянської).	2	6	8
9.	Ліплення і декоративно-прикладне мистецтво	2	2	4
10.	Екскурсії	1	5	6
11.	Підсумкове заняття	2	-	2
	Всього	28	34	72

Зміст роботи

1. Матеріали та обладнання для ліплення. Техніка безпеки 2 години

Матеріали, необхідні для ліплення. Вимоги до пластиліну, глини. Правила техніки безпеки.

2. Прийоми ліплення 4 годин

Ознайомлення з прийомами ліплення : розкатування, наліп, стовбець, розплющування, вдавлювання. Техніка ліплення.

Практична робота. Виготовлення різних нескладних предметів

3. Створення предметів простої форми 8 годин

Правила і прийоми роботи з пластиліном- розм'якшування пластилінової палички, розмазування, витягування, обрізування стеками, примазування.

Практична робота. Виготовлення овочів(Морква, картопля та ін.)

4. Композиція „Дари осені” 4 години

Ознайомлення з будовою різних предметів, овочів, фруктів. Складання композиції на задану тему. Використання в роботі різних правил та прийомів роботи з пластиліном, соленим тістом. Практична робота. Створення композиції «Осінній натюрморт». Ліплення яблука, винограду та ін.

5. Геометричні фігури 8 годин

Ознайомлення з геометричними фігурами: куля, куб, циліндр, конус.

Практична робота. Створення казкових, фантастичних героїв із геометричних фігур.

6. Ліплення птахів, тварин. 8 години

Ознайомлення з роботами анімалістів. Знайомство з анатомічними і пропорційними особливостями тіла птахів, тварин.

Практична робота. Ліплення птахів, тварин.

7. Створення об'ємних зображень (рельєфів, барельєфів) на пластині. 8 годин

Ознайомлення з об'ємними зображеннями. Розгляд зразків робіт рельєфів, барельєфів.

Практична робота. Створення композиції за власним задумом.

8. Створення виробів за мотивами народної кераміки (косівської, опішнянської) 8 год.

Знайомство з зразками народної іграшки та кераміки(косівської, опішнянської), з формою іграшки та її частин. Послідовність ліплення з урахуванням пропорцій.

Практична робота. Ліплення народних іграшок.

9. Ліплення і декоративно-прикладне мистецтво. 4 години

Ознайомлення з різними видами керамічного посуду. Засоби ліплення посуду.

Практична робота. Ліплення та прикрашання поверхні посуду(гличик, куманець та ін.)

10. Експерсії	6 годин
11. Підсумкове заняття.	2 години

Навчальні завдання

Колір

- основні та складені кольори, світлі та темні відтінки, виражально емоційні можливості кольору
- відмінність за якісними та технічними характеристиками гуашевих і акварельних фарб, кольорових олівців та крейдочок
- способи роботи різними пензлями(набирання фарби, додавання води, нанесення фарби на папір з сильним або слабким натиском, робота кінцем пензля чи всією площиною)
- виконання роботи фарбами без попереднього малюнка олівцем
- змішування фарб на палітрі, для одержання необхідного відтінку та густини
- гра з фарбами на палітрі(вправи з довільного змішування кольорів)
- організація робочого місця до і після роботи

Форма

- найпростіші форми(коло, куля, квадрат, куб, прямокутник, циліндр), співвідношення форми та розмірів предметів(великий, малий, високий, низький, широкий, вузький)
- складові частини будівель, особливості зображення дерев та ін. рослин, людей, тварин
- робота з різними графічними матеріалами(олівці, кольорова ручка, вуглина, фломастери)
- передавання графічними засобами характерних особливостей предметів
- відтворення у графічній роботі предметів різної форми
- зображення нескладних будівель з урахуванням їх взаємозалежності від місця розташування

Простір

- деякі просторові орієнтири(вгору, вниз, ліворуч, праворуч, над, під)
- особливості зображення відкритого простору(ближче-нижче, далі-вище)
- розміщення предметів із збереженням їх взаємно просторових положень(поряд, над, під)
- формування уявлень про основні напрями у просторі: «горизонтально», «вертикально», «похило»
- ознайомлення з особливостями рельєфних та круглих просторових форм
- створення різних об'ємно просторових форм
- ліплення з пластиліну або глини 2-х просторових за формою і різних за розмірами предметів

Мистецька абетка(використовувані терміни і поняття)

-акварель, аркуш, архітектура, будівля, вертикальний, вид, глина, горизонтальний, графіка гуаш, декоративний, дизайн, експерсія, етюд, живопис, замальовка, ілюстрація, картина, картон, квадрат, кераміка, коло, крашанка, куля, куб, лінія, ліплення, мистецтво, музей, народознавство, натюрморт, об'єм, олівець, оригінал, палітра, панно, пейзаж, пензель, пінопласт, пластилін, пляма, похило, простір, рельєф, репродукція, ритм, рівновага, розмір, скульптура, театр, узор, фарби, форма, циліндр.

Навчально-тематичний план

Основний рівень, перший рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
МАЛЮНОК				
1.	Поняття про форму.	3	1	4
2.	Зображення листя дерев.	1	3	4
3.	Штрихове та безштрихове тонування.	2	6	8
4.	Лінія в природі і мистецтві.	2	4	6
5.	Малювання з натури.	2	4	6
6.	Ритм плям і ліній	4	12	16
7.	Точка зору як засіб виразності	2	2	4
8.	Нагорморт з двох предметів	2	6	8
9.	Поняття про світлотінь	2	4	6
10.	Екскурсії		8	8
11.	Підсумкове заняття	2	-	2
	Всього	22	50	72

Зміст роботи

1. Поняття про форму. 4 години
Характер форм в силуеті. Поняття про рівновагу. Співвідношення елементів в площині листа.
Практична робота. Вправи на зображення силуетів.
2. Зображення листя дерев. 4 години
Різноманітність форм та величин. Відмінність та подібність листків різних видів дерев.
Практична робота. Зображення листя дерев, контрастних по формі з натури(яблуня-клен)
Зображення кількох різних по характеру і величині листків.
3. Штрихове та безштрихове тонування. 8 годин
Ознайомлення з штриховим та безштриховим тонуванням.
Практична робота. Проведення вправ з малюнку на різні види тонування.
4. Лінія в природі і мистецтві 6 годин
Характеристика ліній в природі. Вправи на різний характер ліній та їх сполук.
Практична робота. Зображення різних ліній при малюванні рослин.
5. Малювання з натури. 6 годин
Малювання з натури без фону. Тонування штрихом в різних напрямках.
Практична робота. Малювання з натури.
6. Ритм плям і ліній. 16 годин
Використання плям і ліній у малюванні. Спостереження за птахами у природній ситуації.
Використання різних графічних матеріалів та тонованого паперу

- Практична робота. Малювання птахів в різних ракурсах. Зображення птахів у природній ситуації.
7. Точка зору як засіб виразності. 4 години
Розвиток поняття «Точка зору».. Розгляд натюрморту з різних точок зору.
Практична робота. Зображення натюрморту.
8. Натюрморт з 2-х предметів 8 годин
Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва.
Практична робота. Виконання тематичного натюрморту з використанням тонованого паперу, білила.
9. Поняття про світлотінь. 10 годин
Поняття світлотіні.
Практична робота. Виконання творчої роботи за спостереженнями в улюбленій техніці.
10. Екскурсії 8 годин
11. Підсумкове заняття 2 години
Вернісаж дитячих робіт, підсумки роботи, ігри, конкурси.

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
	ЖИВОПИС, КОМПОЗИЦІЯ			
1.	Колір в природі і на картині	4	4	8
2.	Натюрморт "Квіти"	2	4	6
3.	Ритм в природі і мистецтві	4	4	8
4.	Змішування кольорів	4	4	8
5.	Натюрморт з природи	2	6	8
6.	Поняття про симетрію та асиметрію в природі і мистецтві.	2	4	6
7.	Композиція "Чудо-дерево"	2	6	8
8.	Зміна характеру кольорів від способу накладання форм.	2	8	10
9.	Екскурсії	-	8	8
10.	Підсумкове заняття	2	-	2
	<i>Всього</i>	24	48	72

Зміст роботи

1. Колір в природі і на картині

8 годин

Колірне коло: сполучення кольорів, розділення кольорів. Теплі та холодні, хроматичні та ахроматичні кольори.

Практична робота. Геометрична вправа на вмальовування кольорів гуашшю. Виконання роботи у теплій та холодній гамі кольорів.

2. Натюрморт „Квіти”

6 годин

Зображення основними фарбами квітів з природи. Заповнення всієї площини листа кольором. Бесіда з демонстрацією творів К.Білокур

Практична робота. Зображення натюрморту «Квіти» з природи

3. Ритм в природі і мистецтві

8 годин

Ритм в природі: дихання, зміна пір року. Ритми регулярні і нерегулярні. Ритми в мистецтві. Практична робота. Визначення і зображення ритмового малюнка.

4. Змішування кольорів

8 годин

Демонстрація творів Рембрандта. Зелений колір і його виразний смисл. Опанування техніки «монотипія».

Практична робота. Геометричні вправи в смужці, в квадраті. Виконання роботи з використанням зеленого кольору і його відтінків у техніці «монотипія».

5. Натюрморт з натури 8 годин
 Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва. Демонстрація репродукцій картин відомих художників у жанрі натюрморт.
 Практична робота. Виконання натюрморту з натури нескладних форм гуашшю.
6. Поняття про симетрію та асиметрію в природі і мистецтві 6 годин
 Поняття умовного членування площинності по вертикалі.
 Практична робота. Узагальнене зображення квітів і листя двома-трьома кольорами.
7. Композиція „Чудо-дерево” 8 годин
 Знайомство з технікою „витинанка”.
 Практична робота. Виконання композиції „Чудо-дерево” у змішаних техніках.
8. Зміна характеру кольорів від способу накладання форм 10 годин
 Способи накладання: цільне, розсипчасте, прозоре. Відтіночність мазка. Бесіда з демонстрацією творів майстрів. Ефект накладання однієї фарби на іншу.
 Практична робота. Виконання вправ на різні способи накладання мазків. Використання набутих умінь у роботі.
9. Екскурсії до майстерень художників 8 годин
10. Підсумкове заняття. 2 години
 Підсумки роботи за навчальний рік, вікторини, зустріч з батьками.

Навчальні завдання

Колір

- поняття щодо явищ «освітлення» і «колір», групи так званих «холодних» і «теплих» кольорів, різні відтінки одного кольору
- робота з кольором на форматах різного розміру
- передавання змін кольору залежно від ступеня освітлення
- виконання робіт з обмеженням кольорів на палітрі
- відображення кольором емоційного ставлення до об'єкта зображення
- гра з фарбами на палітрі типу «Знайди відтінки одного кольору»
- гра з кольором та фарбою способом опанування техніки «монотипія»

Форма

- різновиди типових форм(півкуля, конус, піраміда, призма)
- особливості будови різних видів рослин та порід дерев
- виконання робіт із зображенням дерев різних порід(статичний і в русі)

- зображення поряд двох схожих за формою але різних за розмірами та пропорціями предметів
- відмінності симетричних та асиметричних форм
- гра з природними формами (образотворчість з природних матеріалів у техніці «флористика»)

Простір

- зображення глибини відкритого простору за допомогою планів: ближнього, середнього, дальнього
- урахування явищ наочної перспективи (зорове зменшення віддалених предметів та «загороджування» дальніх об'єктів близькими)
- подолання так званих «пустот» у зображенні відкритого та закритого простору шляхом заповнення їх предметами
- зображення закритого простору фронтально (поєднання вертикальної та горизонтальної площин лінією)

Композиція

- пошук різних варіантів композиційного рішення способом створення ескізів (загального, колірної, детального рішення композиції)
- композиційно «урівноважувати» зображення в роботах з асиметричним розташуванням предметів
- гармонійно заповнювати поверхню аркуша, усуваючи «пустоти» або зайве та виправляючи випадкові «зміщення» зображення
- використовувати крупний план та певне компонування деталей відносно центру у відображенні головних і другорядних елементів зображення
- створювати симетричні композиції в горизонтальному чи вертикальному варіанті розміщення зображення.

Мистецька абетка (використовувані терміни і поняття):

Ажурний, анімалістичний, асиметрія, афіша, вершина, відтінок, вистава, гама, гармонія, геометричний, головне, гончар, горизонт, декорація, деталь, динаміка, довільний, ескіз, житловий, звичай, зоровий, інтер'єр, колаж, колір, комп'ютерний, контур, конус, крейдочки, мальованки, мереживо, наочний, натура, орієнтація, освітлення, основа, персонаж, перспектива, п'єса, півколо, піраміда, плакат, портрет, призма, пропорція, просторовий, рослинний, симетрія, статика, сюжет, танок, флористика. Фотографія, центр, штрих.

Основний рівень другий рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
МАЛЮНОК				
1.	Поняття про форму	2	2	4
2.	Графічні матеріали і їх можливості	2	2	4
3.	Тон в природі і мистецтві. Штрихове тонування	2	6	8
4.	Ритм плям і ліній	2	6	8
5.	Силует і образ. Контраст.	2	4	6
6.	Точка зору, як засіб вираження	2	6	8
7.	Підсумкове заняття		2	2
	Всього	12	28	40

Зміст роботи

1. Поняття про форму 4 годин

Бесіда про характер форми в силуеті. Поняття про рівновагу. Зорові „вагові” співвідношення елементів в площині листа.

Практична робота. Зображення предметів контрастних по формі.

2. Графічні матеріали і їх можливості 4 годин

Ознайомлення з різноманітним характером ліній і їх сполук (хвилясті, тонкі, пухнасті, колючі, ламані).

Практична робота. Вправи на різноманітний характер ліній і їх сполук. Зображення дерева або букета з певним характером і настроєм.

3. Тон в природі і мистецтві. Штрихове тонування 8 годин

Поняття тону. Заповнення аркушу прямокутними формами (без форми), маючи на увазі хатки, дахи, вікна.

Практична робота. Створення градацій згущенням штрихотону.

Вправи на різноманітність тональних градацій від чорного до білого.

Малюнок предмета складного силуету, створеного виразними деталями (кактус, риба, рак).

4. Ритм плям і ліній 8 годин
- Анатомічна будова птахів. Зображення птахів у природній ситуації.
Практична робота. Замальовки птахів (за спостереженнями, з пам'яті, з уяви). Композиційні ескізи.
5. Силует і образ, контраст 6 годин
- Складення натюрморту з групи предметів і підпорядкування їх певному образу (стародавній, брудний, урочистий, святковий). Створення фону за вибраним образом натюрморту.
Практична робота. Малювання натюрморту. Техніка за вибором учня.
7. Точка зору як засіб вираження 8 годин
- Поняття точки зору. Порівняння ескізів натюрмортів (2-3 предмета) виконаних з різних точок зору і в різних співвідношеннях масштабу натюрморту з фоном.
Практична робота. Зображення натюрморту з різних точок зору.
8. Підсумкове заняття. 2 години
- Виставка «Дитячий вернісаж»

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
ЖИВОПИС				
1.	Кольори хроматичні. Колірний контраст	3	3	6
2.	Кольори ахроматичні. Контраст світла і тіні.	2	2	4
3.	Змішування кольорів	2	4	6
4.	Експресивні якості кольору	3	3	6
5.	Кольори теплі-холодні	2	6	8
6.	Екскурсії	-	6	6
	Всього	12	24	36

Зміст роботи

1 Хроматичні кольори . Колірний контраст

6 годин

Бесіда на тему з демонстрацією творів народного мистецтва, різних народів, творів Марії Примаченко, Матіса, та ін.

Практична робота. Геометрична вправа – створення гармонії спектральних кольорів, змішуючи їх на основі інтуїції (з уяви). Виконання Натюрморту „Букет” з натури. Зображення основними фарбами і їх змішуванням, заповнення всієї площини листа без попереднього малюнка; наступна деталізація.

2.Ахроматичні кольори. Контраст світла і тіні

4 годин

Бесіда за темою з демонстрацією творів Рембрандта, живопису тушшю Японії і Китаю.

Практична робота Геометричні вправи – створення безлічі сполучень через змішування чорного, білого і одного з вибраних учнем кольорового тону.

3. Змішування кольорів

6 годин

Бесіда за темою з демонстрацією творів Ель Греко, Рембрандта, ПольСезанна.

Практична робота. Геометрична вправа – створення гами нейтральних кольорів в смужці або

в квадраті. Точне репродукування будь-якого твору (нескладних форм).

4. Експресивні якості кольору 6 годин

Бесіда за темою. Психологічний вплив затемнення, освітлення і яскравості кольору на людину.

Практична робота. Геометричні вправи – об'єднання спектральних кольорів чорним – барви похмурі; об'єднання спектральних кольорів білим – барви ніжні; об'єднання спектральних кольорів насиченістю – барви веселі. Виконання на основі попередніх вправ трьох варіантів одного і того ж натюрморту (пейзажу, портрету). Наприклад: „Натюрморт - веселий”.

5. Кольори теплі – холодні 8 годин

Бесіда про асоціативний вплив кольору: теплі – вогонь, сонце; холодні – ріка, небо, лід. Контрастні властивості: теплий – холодний, збуджуючий – заспокійливий, густий – рідкий, сухий – вологий, важкий – легкий, сонячний – темний.

Практична робота. Геометричні вправи. Натюрморт або пейзаж з натури в теплій і холодній гамі.

6. Експерсії у художню школу, парк, майстерні художників 6 годин

Навчально-тематичний план Основний рівень другий рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
	КОМПОЗИЦІЯ			
1.	Організація плоскості картини.	4	6	10
2.	Ритм в природі і мистецтві.	2	4	6
3.	Контраст в природі і мистецтві.	2	4	6
4.	Підсумкове заняття.	2	-	2
	Всього	10	12	24

Зміст роботи

1. Організація плоскості картини 10 годин

Сприйняття плоскості картини і її організації за допомогою рівноваги. Поняття „рама”, „зорова вага”, плями, лінії і їх розміщення в межах рами.

Визначення образної характеристики природного мотиву: дерево грізне, сумне, танцююче; будинок покинутий, привітний, затишний, похмурий.

Практична робота. Вправи на урівноваження заповнення плоскості. Заповнення фарбою плоскості довільними плямами на основі даної керівником кольорової плями.
Зображення виразного предмету у великому масштабі. Вираження кольором і деталями силуету його образу характеристику.

2. Ритм в природі і мистецтві 6 години

Поняття „ритм”. Ритм в природі: дихання, зміна пір року. Просторові і структурні ритми в побудові живої і неживої природи. Ритми регулярні і нерегулярні.

Вивчення ритмів фактури і поверхні природних форм. Виділення елементів ритму, відображення характеру, їх чергування, повторів.

Практична робота. Відображення ритмів в будові природних форм. Зображення крони дерева без листя.

3. Контраст в природі і мистецтві 6 години

Види контрастів: по величині, формі, тону, кольору, фактурі, ритму.

Практична робота. Зображення 3-х персонажів контрастних по образу.

4. Підсумкове заняття. 2 години

Підведення підсумків.

Навчально-тематичний план Основний рівень другий рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
	ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО			
1.	Художній розпис	2	4	6
2.	Народна іграшка	2	8	10
3.	Витинанка	2	6	8
4.	Аплікація	4	6	10
5.	Підробки з природнього матеріалу	4	6	10
	Всього	14	30	44

Зміст роботи

1. Художній розпис

6 годин

Вивчення зразків художнього розпису майстрів народних промислів Петриківки, хохломи, Городца ін.

Практична робота. Замальовки елементів народних узорів.

2. Народна іграшка

10 годин

Вивчення зразків народних іграшок.

Практична робота. Створення іграшок за зразками з пластиліну, соленого тіста і їх розпис.

3. Витинанка

8 годин

Ознайомлення з витинанкою. Вивчення зразків витинанок.

Практична робота. Виконання серветок, мережива, сюжетної композиції в техніці витинанка.

4. Аплікація

10 годин

Ознайомлення з методами аплікації. Розгляд зразків аплікацій. Флористика і флористичні композиції.

Практична робота. Створення предметної та сюжетної композиції за допомогою кольорового паперу. Виконання аплікації з тканини. Аплікація з природного матеріалу (листя, квіти, пух та ін.)

5. Підробки з природного матеріалу

10 годин

Природні матеріали і способи їх обробки.

Практична робота. Створення художніх образів з каштанів, гілок, горіхів та ін.

Навчальні завдання

Колір

- взаємозв'язок «джерела світла», «світла» і «кольору»
- зображення просторових змін видимих кольорів(послаблення насиченості та ясності залежно від відстані)
- способи характеризувати зображуваного об'єкта за допомогою кольору
- використання ускладнених відтінків(«теплі» та «холодні» відтінки того самого кольору)
- гра з фарбами на палітрі типу «Відгадай-но»(практичне одержання кольору або відтінку за попередньою вербальною характеристикою)
- гра з кольором та фарбою способом опанування художньої техніки - акварель «по вогкому»

Форма

- особливості таких типових форм, як-от: овал, овоїд, трикутна та чотирикутна призма
- основні пропорції будови голови та обличчя людини
- пропорції будови деяких видів тварин
- способи зображення характерних особливостей форм за допомогою світлотіні
- створення портретів людей у різному стані(передавання характерних особливостей обличчя)
- зображення деяких видів тварин у типових рухах і пропорціях
- виконання сюжетної графічної роботи в нестандартному форматі
- зображення на площині об'ємних предметів тоновим способом

Простір

- тривимірність об'ємно-просторових предметів
 - «розміщення» предметів на горизонтальній поверхні при фронтальному зображенні закритого простору
 - урахування «загороджування» одним предметом іншого при зображенні натюрморту з натури
 - Передавання основних пропорцій та характерних рухів у процесі створення об'ємно-пластичних зображень деяких видів тварин
 - моделювання з різних матеріалів найпростіших просторових форм
- поєднання в одній роботі пейзажу та натюрморту при зображенні закритого і відкритого просторів(типу «пейзаж за вікном»)

Композиція

- певна послідовність створення сюжетних(або тематичних) композицій: задум, ескіз, розмітка, компоновання зображення, уточнення головного, доопрацювання деталей
- композиційно грамотне розташування на площині об'ємних предметів , що зображуються з натури
- передавання художніми засобами загального натурою та характерних особливостей зображуваних персонажів при створенні багатofігурної сюжетної композиції

- відображення головного за допомогою кольору, форми чи об'єму в роботах з сюжетно-композиційним центром(тобто розміщення головного в центрі)

Мистецька абетка(використовувані терміни і поняття):

Багатофігурний, джерело, дряпанка, емоційний, знак, колорит, моделювання, монотипія, мотив, обговорення, образ, обряд, овал, овоїд, орнамент, освітлення, пастель, порівняння, портрет, промисловий, світлотінь, силует, символ, споруда, типовий, тіньовий, тоновий, точка, характерний.

Навчально-тематичний план
Основний рівень, третій рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
	МАЛЮНОК			
1.	Світлотінь, як засіб вираження об'єму.	2	4	6
2.	Перспектива.	4	6	10
3.	Виразальні можливості ритмів у графіці	2	4	6
4.	Світлотінь, як засіб передачі об'єму.	2	6	8
5.	Зображення фігури людини	2	4	6
6.	Екскурсії.	-	10	10
7.	Підсумкове заняття.	2	-	2
	Всього	14	34	48

Зміст роботи

1. Світлотінь як засіб вираження об'єму 6 годин

Натюрморт з 3-4 білих предметів, поставлених в різних планах з частковим взаємоперекриванням.

Практична робота. Робота з натури.

2. Перспектива. 10 годин

Пейзаж за спостереженням (з вулиці, людьми, будинками, деревами). Різні техніки і матеріали.

Практична робота. Малювання пейзажу «Мій двір», «У лісі», «Моє містечко» та ін.

3. Виразальні можливості ритмів у графіці 6 годин

Образна характеристика за допомогою ритмової побудови. Робота умовними графічними засобами (лінія, пляма, фактура).

Практична робота, Зображення рослин (гілки з ягодами, плодами). Одне зображення на аркуші. Два контрастні приклади.

4. Світлотінь як засіб передачі об'єму 8 годин

Натюрморт з 3-х предметів – циліндра, кулі і глечика. Бокове освітлення. Передача тональних співвідношень тіні, півтіні, рефлексу. Штрих за формою.

Практична робота. Малювання натюрморта з натури.

5. Зображення фігури людини

6 годин

Бесіда – елементарні відомості про будову фігури людини, її пропорції, вікові особливості.

Практична робота, Замальовка з натури

7. Експерсії

10 годин

8. Підсумкове заняття

2 години

Виставка дитячих робіт

Навчально-тематичний план Основний рівень, третій рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
	ЖИВОПИС			
1.	Змішування кольорів	2	4	6
2.	Нюанси градації кольору	2	4	6
3.	Зміна характеру кольору від способу накладання фарби	2	6	8
4.	Зміна емоційного впливу кольору від характеру мазка	2	4	6
5.	Підсумкове заняття		2	2
	Всього	8	20	28

Зміст роботи

1. Змішування кольорів. 6 годин
 Бесіда за темою з демонстрацією творів М.П. Кримова „Річка”, В. Серова „Зарослий ставок”
 Практична робота. Геометрична вправа – створення безлічі кольорових і світлових градацій зеленого та ін. кольорів. Натюрморт з натури, складений з предметів близьких за кольоровим тоном, контрастних.

2. Нюанси градації кольору 6 годин
 Бесіда за темою з демонстрацією творів декоративно-прикладного монументального і станкового мистецтва: гобелен, вишивка, мозаїка.
 Практична робота. Геометрична вправа – створення безлічі гармонійних сполук на основі неповного оптичного змішування кольору фону і кольору мазків (узорів)
 Натюрморт з 3-4 предметів гладко пофарбованих в різноманітні кольори з кольоровими драпіровками. Освітлення фронтальне.

3. Зміна характеру кольору від способу накладання фарби 8 годин
 Бесіда за темою з демонстрацією творів майстрів про роль рельєфу фарбового шару, ефектів накладання одної фарби на іншу.
 Практична робота. Геометрична вправа – створення безлічі гармонійних контрастів за способом накладання фарби кольорових сполук. Сюжетне малювання за мотивами казок, легенд, пісень.

4. Зміна емоційного впливу кольору від характеру мазка 6 годин
 Бесіда за темою з демонстрацією творів Ван Гога, К.О. Коровіна, Е. Каро. Передача настрою через певний характер мазка (різкий, плавний, дрібний)
 Практична робота. Геометрична вправа – створення багатьох сполук за контрастом характеру руху мазка.
 Зображення погодних явищ природи (вітряно, сонячно, дощ).

5. Підсумкове заняття 2 години
 Ігри, вікторини, підведення підсумків.

Навчально-тематичний план Основний рівень, третій рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
КОМПОЗИЦІЯ				
1.	Симетрія і асиметрія в природі і мистецтві	2	4	6
2.	Людина і простір. Сприйняття і відображення простору, середовища.	2	4	6
2.	Статика і динаміка, як засоби організації композиції.	2	4	6
4.	Пейзаж і рух	2	4	6
5.	Рух в багатофігурній композиції.	2	8	10
6.	Підсумкове заняття	2	-	2
Всього		12	24	36

Зміст роботи

1. Симетрія і асиметрія в природі і мистецтві 6 годин

Бесіда по темі.

Практична робота. Плоскісна асиметрична композиція з рослинних мотивів. Темі: „Квіти на підвіконні”, „Ромашки у полі”, „Соняшники” та ін.

2. Людина і простір. Сприйняття і відображення простору, середовища 6 годин
Бесіда по темі «Сприйняття і відображення простору і середовища людиною»

Практична робота. Однофігурна композиція за літніми враженнями. Темі: „Я і дощ”, „Я і трава”, „Я і хмара”, „Я і місто”, „Я і море”, „Я і гори”. Підкорення кольорового рішення даному вибору

3. Статика і динаміка як засоби організації композиції 6 годин

Рух як характер ритму. Рух як характер і направлення ліній. Динаміка – присутність руху в ритмі, в лінії, в характері форми. Статика – рівновага з відсутністю руху.

Практична робота. Зображення пейзажу або натюрморту лаконічними засобами за темами „Сонне місто”, „Спокійне озеро”, „Сумний натюрморт”

4. Пейзаж і рух 6 годин

Зображення пейзажу лаконічними засобами. Передання виразу руху шляхом композиційної структури: діагональне розміщення елементів, що перехрещуються, і хвилястих ліній. Практична робота. Теми: „Сніжна буря”, „Падає листя”, „Шторм”.

5. Рух в багатофігурній композиції

10 години

Багатофігурна композиція. Правила зображення групи людей, об'єднаних спільністю дій – рухом в різних напрямках. Підкреслення напрямку руху рішенням фону, контрастом кольору, силуетом фігури, структурою настрою (діагональні лінії, що перехрещуються). Практична робота. Теми: „На ковзанці”, « Птахи відлітають», „Гра котів”

6. Підсумкове заняття

2 години

Навчально-тематичний план Основний рівень, третій рік навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теорія	практика	всього
	ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО			
1.	Художній розпис	2	2	4
2.	Аплікація	2	6	8
3.	Народна іграшка	2	4	6
4.	Витинавка	2	4	6
5.	Творчі пошуки образів	2	6	8
	Всього	10	22	32

Зміст роботи

1. Художній розпис

4 години

Бесіда по темі з розгляданням зразків художнього розпису майстрів Петриківки, хохломи.

Практична робота. Складання візерунків за мотивами народних узорів. Складання візерунків для тканини. Використання трафаретів.

2. Аплікація

8 годин

Аплікація з кольорового паперу, з тканини, з природного матеріалу. Ознайомлення з Флористикою.

Практична робота. Створення сюжетної та предметної композиції в різних техніках.

3. Народна іграшка 6 годин
 Бесіда по темі з розгляданням зразків народних іграшок.
 Практична робота. Створення іграшок з пластиліну, соленого тіста і їх розпис.

4. Витинанка 6 годин
 Бесіда по темі «Витинанка як вид українського народного декоративного мистецтва».
 Ознайомлення та вивчення зразків народних витинанок.
 Практична робота. Виконання серветок, сніжинок, сюжетної композиції в техніці витинанка.

5. Творчі пошуки образів 8 годин
 Ознайомлення з дизайном. Бесіда по темі «Творчість в нашому житті»
 Практична робота. Виготовлення підробок з природного матеріалу(каштанів, шишок, горіхів, ячної шкарлупи та ін.)

Навчальні завдання

Колір

- систематизація кольорів(хроматичні та ахроматичні кольори), особливості додаткових кольорів, просторові можливості кольору, специфіка світлотного та колірнього контрастів.
- використання світлотіньових можливостей кольору в зображенні на площині предметів об'ємної форми
- передавання відмінностей окремих частин зображуваного об'єкта певним тоном(в ахроматичному варіанті)
- використання ефекту загального підсилення яскравості додаткових кольорів у створенні декоративних робіт
- застосування колірнього контрасту у відтворенні за допомогою кольору різних за настроєм явищ
- гра з ахроматичними кольорами на палітрі(одержання з білого та чорного кольорів різних відтінків сірого кольору)

Форма

- особливості деяких типових форм: прямий та зрізаний конус. Прямокутна та зрізана піраміда, рівнобічна призма; узагальнення та деталізація форми; стилізація форм
- специфіка лінійного та тонового способів зображення об'ємних форм на площині
- стилізування рослинних форм і розташування їх у певному форматі
- контурне зображення різних(схожих за загальною формою) предметів, передавання виразності форми характерним контуром
- використання світлотіньових засобів при виконанні натюрморту з 2-3 нескладних об'ємних форм
- деталізація загальної форми шляхом насичення подробицями при зображенні людських постатей
- гра з формою у вигляді творчого опрацювання «безформних» довільних «плям» у силуети певних істот, рослин або предметів
- відтворення різних за формою деяких видів тварин з передаванням їхніх пропорційних особливостей

Композиція

- особливості паралельної композиції та її використання у роботах декоративної спрямованості
- створення сюжетної діагональної композиції у закритому просторі за самостійним задумом та композиційним рішенням
- стилізація деяких форм живої природи в декоративні із застосуванням композиційних засобів
- ритмічне співвідношення елементів в орнаментуванні декоративних форм

Мистецька абетка використувані терміни і поняття):

Ахроматичний, вертеп, громадський, деталізація, діагональний, еталон, жанр, жанровий, заповідник, кадрування, контраст, культовий, куманець, лінійний, макет, макетування, малюнок, монохромний, оберіг, паралельний, повітряний, поліхромний, рисунок, сенсорний, стилізація, традиція. Узагальнення, храм, хроматичний.

Бібліографія

1. Алехина А.Д. Изобразительное искусство- М.: Просвещение. ВЗ.
2. Беда Г.В. Живопись- М.: Цросвещение, 1986.
3. Боголюбов Н.С. Легша на занятях в ижольних кружках. М.: Просвещение, 1982.
4. Литвинець Е.М. Чарівні візирунки.- К.: Рад.школа. 1935.
5. Мзксимов ЮА. У истоков мастерства.- М.: Просвещение. **19ВЗ.**
6. Ростовцев Н.Я. Методика и преподавание изобразительного искусства в школе.-М.: 1980
7. Схин И. И ар. Природа и пейзаж.-М.: Просвещение, 1071.
8. Неменшиш Б.М. Мудрость и красота- М.: ІУЕІ.
9. Шевчук Л.В. Дети и народное творчество.-М.; Просвещение. 19Е5.
10. Этическая культура и этическое воспитание. Книга для учителей.- М.: Просвещение, 1983.
11. Закон України «Про освіту».

12. Закон України «Про позашкільну освіту».

13. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки.

14. Державна цільова програма розвитку позашкільної освіти до 2014 року.

15. Програма гуртків художньо-естетичного напрямку.-К., 1996; Х., 1997;Х.,2000.

16. Рассказ о русской живописи.-М.: Изобраз. искусство, 1987.